

David Matoušek

UDĚLEJTE SI Z PC...

užitečný stroj a ovládejte porty ve Windows...

Měření, řízení a regulace pomocí sériového a paralelního portu PC

Komunikace PC s aplikacemi mikrokontrolérů řady AT89C2051

Stavba jednoduchého programátoru mikrokontroléru AT89C2051

2. díl

Praha 2002

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat panu Liboru Kubicovi z nakladatelství BEN – technická literatura za cenné připomínky při práci na této knize a také za vydání její knihy.

David Matoušek

UDĚLEJTE SI Z PC ...

... užitečný stroj a ovládejte porty ve Windows...

2. díl

Recenzent Jiří Kopelent

Bez předchozího písemného svolení nakladatelství nesmí být kterákoli část kopírována nebo rozmnožována jakoukoli formou (tisk, fotokopie, mikrofilm nebo jiný postup), zadána do informačního systému nebo přenášena v jiné formě či jinými prostředky.

Autor a nakladatelství nepřijímají záruku za správnost tištěných materiálů. Předkládaná zapojení a informace jsou zveřejněny bez ohledu na případné patenty třetích osob. Nároky na odškodnění na základě změn, chyb nebo vynechání jsou zásadně vyloučeny.

Veškerá práva vyhrazena.

© Ing. David Matoušek, 2002

© Nakladatelství BEN – technická literatura, Věšínova 5, Praha 10

cover © Libor Kubica, 2002

David Matoušek:

Udělejte si z PC ... užitečný stroj a ovládejte porty ve Windows...

2. díl

BEN – technická literatura, Praha 2002

1. vydání

ISBN 80-7300-072-5

OBSAH

1	OVLÁDÁNÍ PORTŮ V OPERAČNÍM SYSTÉMU WINDOWS	9
1.1	Win API zná jen sériový a paralelní port	10
1.1.1	<i>Funkce CreateFile .....</i>	11
1.1.2	<i>Funkce WriteFile .....</i>	11
1.1.3	<i>Funkce ReadFile .....</i>	12
1.1.4	<i>Funkce CloseHandle .....</i>	13
1.2	Přímý přístup na porty	13
1.2.1	<i>Úvodem .....</i>	13
1.2.2	<i>PortTalk – ovladač vstupně/výstupních portů pro Win NT .....</i>	15
1.2.3	<i>Použití stávajících programů pomocí Allowlo .....</i>	19
1.2.4	<i>Driver – dynamická knihovna pro přístup na porty skrze PortTalk .....</i>	21
2	STRUČNÝ POPIS MIKROKONTROLÉRŮ AT89C2051, AT89S8252 a AT90S2313	25
2.1	Základní vlastnosti mikrokontroléru AT89C2051	26
2.1.1	<i>Význam jednotlivých vývodů .....</i>	26
2.1.2	<i>Zabudovaný sériový kanál .....</i>	29
2.2	Základní vlastnosti mikrokontroléru AT89S8252	32
2.2.1	<i>Význam jednotlivých vývodů .....</i>	34
2.2.2	<i>Čítač/časovač 2 konfigurovaný jako programovatelný hodinový výstup .....</i>	36
2.3	Základní vlastnosti mikrokontrolérů ATMEL AVR	37
2.3.1	<i>Mikrokontrolér AT90S2313 .....</i>	37
3	JEDNOTLIVÉ STANDARDY PARALELNÍCH PORTŮ (SPP/EPP/ECP)	39
3.1	SPP – Standard Parallel Port	40
3.1.1	<i>Přípravek SPPTTEST .....</i>	41
3.2	EPP – Enhanced Parallel Port	45
3.2.1	<i>Přípravek EPPTTEST – jednoduchá testovací deska pro EPP .....</i>	47
3.2.2	<i>Přípravek EPP2051 – zjednodušení komunikace pomocí mikrokontroléru AT89C2051 .....</i>	54
3.3	ECP – Extended Capabilities Port	64
3.4	Nastavení paralelního portu programem SETUP	65

3.5	Zjištění informací o paralelním portu z operačního systému	65
3.6	Zvýšení počtu portů pomocí speciální karty	66
3.7	Slovo závěrem	67
4	PŘÍMÉ ŘÍZENÍ SÉRIOVÉHO PORTU	69
4.1	Linky sériového portu s podporou přímého řízení	70
4.2	Zajištění programové komunikace	71
4.3	RSDEBUG – Ladicí program pro přímé řízení sériového portu ..	72
4.4	Možnosti napájení přímo ze sériového portu	77
4.5	Levné převodníky RS-232C – TTL	77
4.6	Levný převodník TTL – RS-232C napájený přímo z portu	79
4.7	MCP3002 – dvoukanalový 10bitový A/D převodník	80
4.7.1	<i>Základní principy činnosti .....</i>	<i>81</i>
4.7.2	<i>Přípravek MCP3002 .....</i>	<i>85</i>
4.7.3	<i>Program MCP3002 .....</i>	<i>87</i>
4.8	93Cx6 – sériové paměti E ² PROM	92
4.8.1	<i>Popis paměti 93C66 .....</i>	<i>92</i>
4.8.2	<i>Přípravek PROG93 .....</i>	<i>94</i>
4.8.3	<i>Ovládací program PROG93 .....</i>	<i>96</i>
4.9	Další aplikace	98
5	JEDNODUCHÁ 8BITOVÁ VSTUPNĚ/VÝSTUPNÍ DESKA	99
5.1	Přípravek AT8VV	100
5.2	Program pro AT89C2051	102
5.3	Program pro PC	105
5.4	Přípravky AT8LED a ATDIPSW opět na scéně	113
5.4.1	<i>Přípravek AT8LED .....</i>	<i>113</i>
5.4.2	<i>Přípravek ATDIPSW .....</i>	<i>114</i>
5.5	Otestování funkce	116
6	ATPROG 2.1 – PROGRAMÁTOR AT89C2051	117
6.1	Výhody a nevýhody ATPROG 2.1	118
6.2	Popis konstrukce ATPROG verze 2.1	120
6.3	Testovací program ATP2DEBUG.EXE	124
6.3.1	<i>Jak programátor s pomocí programu ATP2DEBUG oživíme? .....</i>	<i>125</i>

6.4	Ovládací program pro ATPROG 2.1	125
6.4.1	<i>Základy používání programu ATPROG2.EXE .....</i>	126
6.5	Závěrečné poznámky	128
6.5.1	<i>Beta verze .....</i>	128
6.5.2	<i>Autorská práva .....</i>	128
6.5.3	<i>Programovací algoritmus .....</i>	128
7	ZDROJ ŘÍZENÝ POČÍTAČEM	129
7.1	Výchozí idea	130
7.2	Přípravek ZDROJ	131
7.3	Program pro AT89C2051	134
7.4	Program pro PC	137
7.5	Oživení zdroje	140
8	LEVNÁ MĚŘICÍ DESKA	143
8.1	Schéma zapojení MERDESK	144
8.2	Program pro AT89C2051	148
8.3	Program pro PC	153
8.4	Oživení měřicí desky	158
9	ČÍTAČ	159
9.1	Schéma zapojení	160
9.2	Principy měření kmitočtu	164
9.2.1	<i>Přímá metoda .....</i>	164
9.2.2	<i>Nepřímá metoda .....</i>	165
9.3	Program pro AT90S2313	165
9.4	Program pro PC	172
9.5	Dosažené výsledky	178
9.6	Oživení	178
10	PROGRAMOVATELNÝ GENERÁTOR GENER 3.0	179
10.1	Výchozí idea	180
10.2	Schéma zapojení	180
10.3	Obsahy obvodů GAL16V8D	188
10.4	Program pro mikrokontrolér AT89S8252	190

10.5	Ovládací program	196
10.6	Struktura souborů DNG	199
10.7	Oživení generátoru	200
10.8	Návrhy na vylepšení konstrukce	201
11	OBVODY FTDI – PŘEVODNÍKY MEZI USB A SÉRIOVÝM RESP. PARALELNÍM PORTEM	203
11.1	Základní charakteristiky sběrnice USB	204
11.2	Stručný popis obvodu FT8U232AM	204
11.3	Dokumentace na doprovodném CD ROM	204
11.4	Moduly od firmy ASIX	205
11.5	VCP ovladače	205
11.6	Obvod FT8U245AM	206
11.7	Obvod FT8U100AX	206
11.8	Obvod FT232BM (NOVINKA)	206
11.9	Další informace	206
12	NABÍDKA HOTOVÝCH PŘÍSTROJŮ	207
	PŘÍLOHA – KUSOVNÍKY SOUČÁSTEK	209
	PŘEHLED PŘÍPRAVKŮ	215
	PLOŠNÉ SPOJE	215
	LITERATURA	216

CO V KNIZE NAJDETE

Tato kniha je určena čtenářům, kteří jsou obeznámeni ze základy číslicové techniky a programováním mikrokontrolérů řady 8051 resp. AVR. Jádrem knihy je popis několika elektronických přístrojů, které jsou řízeny sériovým nebo paralelním portem počítače a ovládány programy, které běží na operačních systémech: *Windows 95, Windows 98, Windows NT, Windows 2000, Windows Me nebo Windows XP*. Ovládací programy jsou vytvořeny ve vývojovém prostředí C++ Builder verze 5.0 (popis viz [8], [9] a [10]).

První kapitola uvádí možné způsoby ovládání portů v operačním systému Windows. Kromě klasických možností poskytovaných funkcemi Win API je ukázána *možnost přímého přístupu na porty* (a to i pod Windows NT/2000/XP).

Druhá kapitola uvádí *základní parametry mikrokontrolérů AT89C2051, AT89S8252 a AT90S2313* (podrobný popis viz [2], [3] a [14]) hlavně s ohledem na zabudovaný sériový kanál. Tyto mikrokontroléry jsou pak použity v dalších konstrukcích.

Třetí kapitola je zaměřena na *jednotlivé standardy paralelních portů* (SPP/EPP/ECP) a ukazuje realizaci tří jednoduchých desek ovládaných paralelním portem na úrovni SPP resp. EPP standardu. Tyto informace byly podány v [1] pouze okrajově.

Čtvrtá kapitola uvádí dvě aplikace přímého řízení sériového portu. Jedná se o jednoduché přípravky ve funkci dvoukanalového A/D převodníku a programátoru sériových E²PROM typu 93Cx6. Oba přípravky jsou napájeny přímo ze sériového portu.

Pátá kapitola uvádí nejjednodušší aplikaci mikrokontroléru **AT89C2051** ve spojení se sériovým portem. Jedná se o *jednoduchou 8bitovou vstupně/výstupní desku* (může ovládat různá zařízení). V kapitole 8 je konstrukce významně rozšířena.

Šestá kapitola popisuje konstrukci programátoru mikrokontroléru AT89C2051, který je nazván **ATPROG 2.1**.

Další kapitoly (7 až 9) uvádějí aplikace mikrokontroléru AT89C2051. Jedná se o *měřicí desku vybavenou dvěma A/D a D/A převodníky a osmi vstupy/výstupy, zdroj řízený počítačem* pracující v rozsahu 0 až 20 V a *čítač 50 MHz* (s mikrokontrolérem AT90S2313). Všechna tato zařízení jsou ovládána sériovým portem.

Desátá kapitola uvádí značně přepracovanou konstrukci *programovatelného generátoru* z [1]. Jádrem konstrukce je mikrokontrolér **AT89S8252**. Konstrukce je jednodušší a vede na plošný spoj menších rozměrů.

Jedenáctá kapitola zmiňuje vlastnosti obvodů FTDI (konvertorů USB ↔ RS-232).

Poslední kapitola je nabídkou pro méně zkušené konstruktéry. Uvádí možnost objednat naprogramované mikrokontroléry potřebné do zvolených konstrukcí (nemusíte pak vlastnit programátor). Také je možno objednat si již osazené a oživené zařízení.

V knize jsou rovněž publikovány výkresy plošných spojů všech uvedených konstrukcí. Na doprovodném CD ROM naleznete podklady potřebné pro amatérskou výrobu plošných spojů, řídicí programy všech zařízení a katalogové listy použitých součástek.

Příloha obsahuje kusovníky konstrukcí podle katalogu GM electronic.

CO NAJDETE NA DOPROVODNÉM CD-ROM

Doprovodné CD-ROM obsahuje všechny informace potřebné pro snadnou práci s knihou. Tyto informace lze rozdělit do logických celků, které se nacházejí v oddělených adresářích:

- adresář **BEN** obsahuje off-line verzi www stránek nakladatelství BEN – technická literatura (aktualizováno ke konci listopadu 2002), jejichž součástí je počítačová verze tištěného katalogu – Edičního plánu „zima 2002/2003“,
- adresář **DATASHEET** obsahuje dokumentaci vybraných integrovaných obvodů, které jsou v knize používány, ve formátu PDF. Jedná se především o standardní součástky použité v konstrukcích a o dokumentaci k obvodům FTDI. Najdete zde též samorozbalitelný archiv programu Adobe Acrobat Reader verze 5.0, který slouží k prohlížení PDF souborů,
- adresář **FOTO** obsahuje, jak sám název napovídá, fotografie hotových přípravků. Vše v původním návrhu, ještě před finální úpravou spojů autorem a naší redakcí (některé drátové propojky jsme redukovali, některé součástky byly drobně posunuty, ...). Každý přípravek byl nafocen z několika pohledů, aby byla lépe dokumentována jejich možná stavba.

Do shodného adresáře jsme umístili trial verzi prohlížeče ACDSee staženou z Internetu (<http://www.acdsystems.com>):

ACDSee Classic (velikost instalačního souboru cca 1,6 MB, minimální požadavky Windows 95/98/Me/NT4/2000, PC 486DX s 32 MB RAM, režim grafického adaptéru s 256 barvami, 4 MB volného místa na pevném disku, vhodný Internet Explorer 4.0 nebo pozdější).

- adresář **KATALOG** obsahuje elektronický ceník firmy GM Electronic stažený z Internetu (z konce listopadu 2002) a počítačovou podobu tištěného katalogu „Součástky pro elektroniku 2002“ v PDF. Aktualizovanou verzi ceníků lze získat na URL: <http://www.gme.cz>. Orientační ceny všech součástek byly brány z tištěného katalogu,
- adresář **PORTTALK** obsahuje ovladač pro přímý přístup na porty počítače,
- adresář **PROGRAMY** obsahuje zdrojové i přeložené formy všech programů realizovaných v knize,
- adresář **SPOJE** obsahuje klišé plošných spojů všech přípravků popsaných v knize ve formátu TIF a navíc ve zdrojovém formátu BRD programu EAGLE je verze 2.6, aby si čtenáři případně mohli plošné spoje upravit podle vlastních představ. Některé spoje jsme ještě v redakci dodatečně upravovali (zvětšování úchytných plošek pro součástky, ...), takže finální verze je uložena pouze ve formátu TIF (je shodná s klišé otištěnými v knize).